

Auspiciis Faustis!

APHORISMORUM DECAS

De

**COGNITIONE
ANIMÆ
PER EXPERIENTIAM,**

Quam

Suff. Ampl. Fac. Phil. in Reg. Acad. Aboëns.

Sub PRÆSIDIO

VIRI *Amplissimi & Celeberrimi*

**MAG. NICOLAI
HASSELBOM,**

MATHEM. PROFESS. REG. & ORD.

PRO GRADU

ad examen publicum modeste deferret

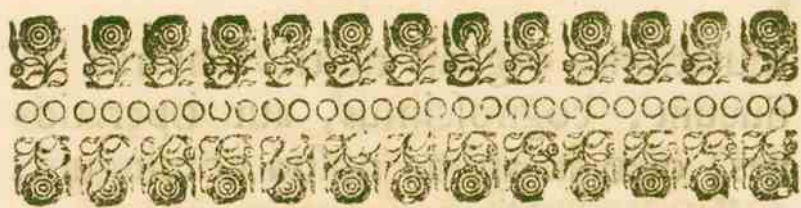
GABRIEL MELARTOPOEUS

Austro-Finlandus

Ad d. III. Julii A. O. MDCCLXV. loc. horisq. solitis.

ABOÆ, Excud. JOH. KIÆMPE, Reg. Ac. Typ.

HÆc prolixius multo cogitata & elaborata ,
intra arctissimos hosce limites, habita ratione
temporis & Typographæi nostri jam occupatissimi,
cogere necessum habuimus. Faciliorem igitur ex-
cusationem, mitioremque cenjuram eadem illæ causæ,
sæ, ut speramus, nobis conciliabunt.

APHOR. I.

Cognitio est actio, qua anima ide-
am sive notionem rei alicujus sibi
adquirat. Hanc haud immerito philo-
sophi in cognitionem *a priori* & *a posteriori*
distinguunt. Illa est, ubi ex cognitis
ratiocinando nimirum, aliquam erui-
mus veritatem. Hæc *experientie* nomi-
ne etiam venit, atque in immediata
cognitione, quam rebus nobis
præsentibus & in nos agentibus obtine-
mus, consistit.

APHOR. II

Duplici ratione nos experiri nemo
nescit, videlicet, aut objecta, quæ

4
mutationes organis nostris sensoriis inducunt, cognoscimus, aut operationes, quæ in anima nostra contingunt, nulloque mediante organo in nos agunt, experimur. Experientia illa prior, *externa*, hæc autem *interna* appellatur. Igitur quicquid de anima dicimus nos experiri, interna experientia id omne hauriri, non multo negotio intelligitur.

APHOR. III.

Ex definitione experientiæ consequitur, quod quæ per illam cognoscuntur, mutationes cognoscendarum rerum sint. Sed quemadmodum, quæ in rebus contingunt mutationes, vel actiones sunt vel passionēs; ita specificationes has experiri non possumus, cum nexuum perspicentiam involvant. quare nec vim, ex qua actionis actuali-

tas dependet cognoscemus immediate
ab experientia. Unde patet, nos experi
ri quidem animæ mutationes, non vero
statim harum causam & specificationem.

APHOR. IV.

Mutationes in anima contingentes,
esse ad partem perceptiones fam
iliarissimum est. Modus autem experi
endi perceptiones animæ in eo consi
stit, quod istas appercipere debeat
mus, nam alioquin non possumus eas
experiri, nisi conscii illarum reddi
mur. Porro, quoniam nos obscuras
nostras perceptiones non appercipere
posse, quisque concedet, neque nisi
claras animæ perceptiones experien
tia cognosci asserimus.

APHOR. V.

Ratione perceptionum in anima ex
perimur sensationes, actus imagi
nan-

nandi, reminiscendi, & obliviscendi, nimirum qui ad facultatem ejus cognoscitivam inferiorem pertinent. Adhæc etiam quæ facultatis ejus superioris sunt, experimur. Videlicet cognoscimus illam ad rem attendere, reflectere, simpliciora a complexis abstrahere, abstracta seorsum considerare, nexumque eorum perspicere.

APHOR. VI.

Praterea mutationes animæ inextantes in volitionibus & nolitionibus consistere experimur. Has autem pariter & illas non vi quadam externa, verum pro eo fieri observamus, quomodo ipsi rem aliquam nobis repræsentaverimus, adeoque animam sponte appetere & aversari experimur. Quod ut bonum repræsentat, id illam velle & appetere; quod vero ut

malum, averfari, itidem per experientiam cognoscimus.

APHOR. VII.

Nihilominus libertas in anima circa voluntatem ejus cognoscitur, quia plura sibi eandem repræsentare possibilia, & ex iis, quod magis arridet, eligere, propria cuivis experientia constat.

APHOR. VIII.

Quicquid de anima experiri licet, attributa ejus sunt & modi. Ad possibilitates autem eorum, facultates, & essentialia animæ cognoscenda eadem illa via non pervenitur.

APHOR. IX.

Quod ad id adinet, quomodo in commercio cum corpore sese habeat anima, tantum illud experimur, quod perceptiones in mente mutationibus organis sensoriis inductis coexistant & congruant, minime vero ratio

tio

8
tio observatur, quare id fiat. Similiter, ubi in mente actus voluntarii existunt completi, iisdem convenienter in corpore motus oriri deprehenditur. Nulla vero ratio istius mutationis cognoscitur. Quamobrem errant, vitiumque subreptionis committunt, qui actionem mentis in corpus, & hujus in mentem actionem, tanquam idearum sensualium productricem, se experiri autumant.

APHOR. X.

Immaterialitas animæ, immortalitasque mutationibus nunquam exprimi possunt; quare nemo illas sibi persvadeat se experiri posse, verum a priori easdem cognosci debere.

S. D. G.

